

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนเทศบาลเมืองมหาสารคาม ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง
2. ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาค้นคว้า
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกับประชากรคือครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 2 การอาชีพ ใน โรงเรียนเทศบาลสังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2548 จำนวน 7 โรงเรียนจำนวน 25 คน ซึ่งมีรายละเอียดตาม ตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำแนกตาม โรงเรียน

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวนครู
1	โรงเรียนโรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร	3
2	โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา	3
3	โรงเรียนเทศบาลบ้านสองนางใย	6
4	โรงเรียนเทศบาลสามัคคีวิทยา	2
5	โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี	3
6	โรงเรียนเทศบาลบ้านค้อ	3
7	โรงเรียนเทศบาลบ้านแมค	5
	รวม	25

2. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาและผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนา

2.1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษา จำนวน 14 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 2 งานอาชีพ ในโรงเรียนเทศบาลสังกัดกองการศึกษาเทศบาล เมืองมหาสารคามทั้ง 7 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย

2.1.1 โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร	จำนวน 2 คน
2.1.2 โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา	จำนวน 2 คน
2.1.3 โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางใย	จำนวน 2 คน
2.1.4 โรงเรียนเทศบาลสามัคคีวิทยา	จำนวน 2 คน
2.1.5 โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี	จำนวน 2 คน
2.1.6 โรงเรียนเทศบาลบ้านค้อ	จำนวน 2 คน
2.1.7 โรงเรียนเทศบาลบ้านแมค	จำนวน 2 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

2.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลทั้ง 7 แห่ง จำนวน 7 คน

ประกอบด้วย

2.2.1 โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร	จำนวน 1 คน
2.2.2 โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา	จำนวน 1 คน
2.2.3 โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางใย	จำนวน 1 คน
2.2.4 โรงเรียนเทศบาลสามัคคีวิทยา	จำนวน 1 คน
2.2.5 โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี	จำนวน 1 คน
2.2.6 โรงเรียนเทศบาลบ้านค้อ	จำนวน 1 คน
2.2.7 โรงเรียนเทศบาลบ้านแมค	จำนวน 1 คน
2.2.2 ตัวแทนกลุ่มอาชีพ	จำนวน 2 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนของกระบวนการทำงาน ที่เป็นวงจรการวิจัยแบบขดลวดตามแนวคิดของเคมมิต และแม็กแท็ทการ์ท เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนา แหล่งเรียนรู้ โดยดำเนินการ 2 วงรอบ ซึ่งแต่ละวงรอบมีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้

1. การวางแผน (Plan)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานผู้ที่จะร่วมวิจัย แต่งตั้งเป็นคณะทำงานร่วมกันประชุมกลุ่มผู้ร่วมศึกษา เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน การดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พร้อมทั้งกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาตามกรอบการศึกษา และกำหนด กลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ (action plan) โดยการสนทนากลุ่ม (focus groups) ในรูปแบบการอภิปรายกลุ่มแบบเจาะจง (focus groups discussion) ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

- 1.1 สภาพปัจจุบัน การดำเนินงาน และปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้วิจัยใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.2 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 1.3 การระดมความเห็น และวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อนำไปสู่การเลือกแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 1 แห่ง ที่เหมาะสมในการพัฒนา
- 1.4 การระดมความเห็นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 1.5 วางแผนปฏิบัติการ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 2 การวางแผนปฏิบัติการ

กิจกรรม	เป้าหมาย / กิจกรรม	ผู้เกี่ยวข้อง กับการ ดำเนินการ	วิธีเก็บรวบรวม ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
1. การสนทนากลุ่ม (focus groups) - ระดมความเห็น เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ วิเคราะห์ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้	เพื่อให้ผู้ร่วมระดมความเห็น แลกเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิเคราะห์ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้	กลุ่มผู้ร่วม ศึกษา	- สังเกต - แสดงความเห็น - การสรุป	แบบสังเกต	กลุ่มผู้ร่วม ศึกษา
2. การระดมความเห็น ร่วมมือ	เพื่อระดมทรัพยากรในชุมชน พัฒนา แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อจัดการเรียน การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ เทคโนโลยี คำนางานอาชีพ	กลุ่มผู้ร่วม ศึกษา	- สังเกต - การประเมิน	แบบสังเกต	กลุ่มผู้ร่วม ศึกษา

กิจกรรม	เป้าหมาย / กิจกรรม	ผู้เกี่ยวข้อง กับการ ดำเนินการ	วิธีเก็บรวบรวม ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
3. พัฒนารูปแบบการใช้ แหล่งเรียนรู้ - การพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้	เพื่อพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอน	กลุ่มผู้ร่วม ศึกษา กลุ่มอาชีพ	- สังเกต - การประเมิน	แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบประเมิน	กลุ่มผู้ร่วม ศึกษา กลุ่มอาชีพ
4. สรุป ประเมินผล - ประเมินผลการใช้แหล่ง เรียนรู้ในชุมชน	เพื่อประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ใน ชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอน	กลุ่มผู้ร่วม ศึกษา	- สังเกต - การประเมิน - การแสดง ความเห็น	แบบสังเกต แบบประเมิน แบบสอบถาม	กลุ่มผู้ร่วม ศึกษา

2. การปฏิบัติ (Action)

2.1 การอภิปรายกลุ่ม

2.2 การระดมความร่วมมือ

3. การสังเกต (Observation)

3.1 การเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติ (Action) อย่างละเอียดและครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 การรวบรวมข้อมูลจากการระดมความเห็น โดยใช้แบบสอบถามแบบสังเกต

3.1.2 การรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบประเมิน

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมมา โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถาม

3.3 ชั้นตรวจสอบคุณภาพข้อมูล เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในวงรอบที่ 1

4. การสะท้อนผล (Reflection)

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์เพื่อสะท้อนผลว่า บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาหรือไม่ จากนั้นก็ร่วมกันวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อย ที่ต้องปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับแผนการพัฒนาใหม่ในวงรอบที่ 2 ให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเภทและลักษณะของเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. ประเภทของเครื่องมือ

1.1 แบบสังเกต จำนวน 2 ฉบับ

1.2 แบบประเมิน จำนวน 1 ฉบับ

1.3 แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

2. ลักษณะของเครื่องมือ

2.1 แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยเป็นการสังเกตในประเด็นต่อไปนี้

2.1.1 แบบสังเกตการสนทนากลุ่ม การระดมความร่วมมือ

2.1.2 การทดลองใช้แหล่งเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้

2.2 แบบประเมิน ใช้ในการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

2.3 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3. วิธีสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แบบสังเกต สร้างและหาคุณภาพตามลำดับดังนี้

3.1.1 ศึกษารูปแบบการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม

3.1.2 กำหนดขอบข่ายที่ต้องบันทึกแต่ละครั้ง

3.1.3 นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไข

3.1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามที่ปรึกษาเสนอ

3.1.5 แก้ไขข้อบกพร่องตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

3.1.6 จัดพิมพ์ นำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3.2 แบบประเมิน และแบบสอบถาม

3.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 กำหนดขอบข่ายที่ต้องบันทึกแต่ละครั้ง

3.2.3 นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไข

3.2.4 ปรับปรุงแก้ไขตามที่ปรึกษาเสนอ

3.2.5 แก้ไขข้อบกพร่องตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

3.2.6 จัดพิมพ์ นำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วงรอบ โดยการสังเกต การประเมิน และการใช้แบบสอบถาม

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต การบันทึกการประชุมระดมความเห็น
- 1.2 นำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะข้อมูล
- 1.3 ทำความเข้าใจร่วมกัน เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การสรุปผลและอภิปรายผลต่อไป
- 1.4 นำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาจัดหมวดหมู่ และบันทึกคะแนนแต่ละข้อแต่ละคนลงในแบบรหัส (Coding Form) หลังจากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งประกอบด้วยสถิติที่ใช้ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	ปฏิบัติระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	ปฏิบัติระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	ปฏิบัติระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	ปฏิบัติระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	ปฏิบัติระดับน้อยที่สุด